

Agnes Beaumont

Dochter en evangeliste

Over Bijbelteksten uit het hoofd leren

Agnes Beaumont (gedoopt in 1652, overleden in 1720) was in de twintig toen ze op een vrijdagavond laat bij haar ouderlijk huis aankwam in het Engelse Edworth, Bedfordshire, en in de problemen zat. Ze zat zo diep in de problemen dat ze van haar vader, een alleenstaande ouder, het huis niet in mocht voordat ze beloofde nooit meer te doen wat ze alweer had gedaan. Ze had echter een sterke wil en ging niet akkoord met deze voorwaarde. Daarom sliep ze die nacht in de schuur, waar ze overdacht wat ze had gedaan, vurig wensend dat ze in haar warme bed lag. Ze vond het beslist een zware straf. Dit was echter nog niets vergeleken bij wat ze de komende dagen zou doormaken: ze zou in een rechtszaak voor een arts, een lijkschouwer en een jury moeten verschijnen. Haar hele leven hing af van een verklaring van onschuld. Wonderlijk genoeg zijn de documenten waarin is vastgelegd wat dit plattelandsmeisje heeft gezegd tot op de dag van vandaag bewaard gebleven. Deze worden beschouwd als ‘een zeldzaam voorbeeld van [een bekeringsverhaal] uit de zeventiende eeuw op dit maatschappelijk niveau’.⁹ Je vraagt je vast af: wat had ze dan precies gedaan?

De pasbekeerde Beaumont

De reden die ertoe leidde dat Agnes die noodlottige nacht in eerste instantie werd buitengesloten, zouden we zeker niet verwachten

van een rebels meisje van begin twintig. Het ging niet om iets onfatsoenlijks, maar daar werd ze wel van beschuldigd. De roddel over haar zogenaamde wangedrag had zich door het hele dorp verspreid. Ze was samen met de populaire baptistenprediker John Bunyan meegereden, die voorging in een kerk in het nabijgelegen dorp Gamlingay.

Je moet weten dat Agnes Beaumont nog maar pas bekeerd was tot het christendom en net lid van deze kerk was geworden. Haar naam was zelfs de eerste die Bunyan eigenhandig in het ledenboek had opgeschreven.¹⁰ Net als elke nieuwe gelovige toonde ze vurig enthousiasme en oprechte toewijding aan God. Maar op een ochtend verscheen de man niet die haar had beloofd mee te nemen naar de kerk. Haar toewijding was zo sterk dat ze haar broer (die zijn vrouw op hun paard zou meenemen en geen plaats had voor een extra persoon) ervan overtuigde dat hij de volgende voorbijganger zou smeken om haar mee te nemen naar de kerk. Die voorbijganger bleek Bunyan te zijn. In eerste instantie weigerde hij, omdat hij wist dat haar vader het beu was dat ze naar zijn prediking luisterde. Maar Agnes had er zo hevig naar uitgezien om dicht bij God te zijn door aan het Heilig Avondmaal deel te nemen, dat de tranen over haar wangen begonnen te stromen. Daarop riep haar broer uit: 'Als u haar niet meeneemt, breekt u haar hart.'¹¹ Bunyan, die al vaker het onderwerp van roddel was geweest, was net na twaalf jaar gevangenschap vrijgekomen. Daarom was hij vermoedelijk niet in de stemming om weer een controverser te veroorzaken en weigerde hij weer. Hij zei dat haar vader vast boos zou worden. Dit keer had Agnes de moed om voor zichzelf te spreken: 'Als het u behaagt mij mee te nemen, dan waag ik het erop.'¹² Het werkte! Agnes ging op weg, kon haar geluk niet op en riep uit: 'O, wat ben ik blij dat ik toch mee ben gegaan.'¹³

Haar vader was echter een heel andere mening toegedaan. Hoewel het haar was gelukt zijn toestemming te krijgen om de dienst bij te wonen, werd hij woedend en joeg hij haar achterna (al

lukte het hem niet haar in te halen) toen hij ontdekte met wie ze meereed. Zijn sterke afkeuring van Bunyan kwam deels omdat hij als een controversiële, zelfs gevaarlijke figuur bekendstond. Feitelijk had hij geen van de ernstige zonden begaan waarvan hij was beschuldigd, maar baptisten werden in die tijd over het algemeen als een tegendraadse groep beschouwd. Ze zouden een bedreiging vormen voor de gemeenschappelijke waarden van het land, zoals Het traditionele gezin als hoeksteen van de Engelse samenleving. Vaak werden zij beschuldigd van ‘ketterij, politieke rebellie, moord, seksueel wangedrag en waanzin’.¹⁴ ‘De angsten in die tijd rond het gedrag van baptisten waren diepgeworteld en konden extreme maatregelen uitlokken’, waardoor ‘leden van Beaumonts bredere kring gemakkelijk geloofden dat zij een afgedwaalde fanatiekelinge was, in de ban geraakt van een onzedelijke prediker’.¹⁵ Agnes zelf leek zich bewust te zijn van deze vooroordelen, want aan het begin van haar verhaal wilde ze aantonen dat ze niet gek was. Sommigen hadden haar gevraagd of ze zelfmoordplannen had, omdat ze haar heftig hadden zien huilen. Ze legde echter uit dat dit tranen ‘van vreugde waren, niet van verdriet’, een normale reactie bij een bekering.¹⁶

Met deze schrikbeelden over Bunyan en de baptisten in hun hoofd zagen de dorpingen Agnes voorbijrijden. Eén man ging zelfs zo ver dat hij geruchten over seksueel laakbaar gedrag tussen Bunyan en Agnes Beaumont verspreidde.¹⁷ De enige zonde die Agnes toegaf had helemaal niets te maken met ontucht. In het gedeelte waarin ze vertelde hoe blij ze was dat ze naar de kerkdienst mocht, schreef ze:

Eerlijk gezegd zat ik nog niet zo lang achterop [bij dominee Bunyan] of mijn hart zwol van trots en ik begon groots over mezelf te denken. Ik was trots dat ik bij zo’n man achterop mocht meerijden en blij dat mensen me nakeken terwijl ik langreed. Onderweg sprak hij af en toe even met mij over de dingen van God. Ik was een heel gelukkig mens die dag: eerst omdat God

de weg had gebaand om naar de bijeenkomst te mogen gaan en daarna dat ik de eer had ontvangen om bij hem achterop te mogen meerijden.¹⁸

Het lijkt erop dat Agnes' enige overtreding haar enthousiasme was om bij haar geliefde prediker te zijn en met hem te praten – niet bepaald redenen voor een schandaal.

Tijdens de kerkdienst ontving Agnes precies waarop zij had gehoopt. Ze schreef: 'O, het was zo'n rijke dis voor mij! Mijn ziel werd verzadigd en getroost. (...) O, ik had'zo'n zicht op Jezus Christus dat het mijn hart in stukken sloeg. (...) Door het besef van mijn zonden en Zijn stervende liefde kreeg ik Hem lief en verlang ik ernaar bij Hem te zijn.'¹⁹ Achteraf bleek zij zich deze specifieke dienst te herinneren als een bijzondere genadegave voor haar, omdat Jezus de beproevingen kende die zij te verduren zou krijgen. Hij had haar 'nieuwe bliken van Zijn liefde' bewezen op precies het juiste moment.²⁰

Delletje

Omdat er na de kerkdienst niemand langs haar huis reed, moest Agnes die avond het grootste stuk terug naar huis lopen, 'soppend door de modder'. Ze vreesde dat ze niet terug zou zijn voordat haar vader ging slapen.²¹ Toen ze aankwam, werd haar angst bewaarheid en moest ze door het raam van zijn slaapkamer roepen om hem wakker te maken. Ze riep: 'Laat me alstublieft binnen, ik ben nat en vies teruggekomen.'²² Maar haar vader, die zijn woede het grootste deel van de dag had laten aanzwellen, zei dat ze nooit meer binnen mocht komen, tenzij ze beloofde Bunyan niet meer te volgen. Agnes was ten einde raad. Wat er op dit beslissende moment met haar gebeurde laat zien wat er diep in haar hart leefde en haar daarna door moeilijker omstandigheden heen zou dragen. Ze begon aan Bijbelgedeelten te denken die ze uit haar hoofd had geleerd en besloot buiten te gaan slapen om Gods leiding te zoeken. Later herinnerde ze zich dit:

Een tijdje stond ik stilletjes onder het raam [van mijn vaders slaapkamer] en toen kwam de gedachte bij me op: Stel dat ik aankom wanneer de deur dicht is en Jezus Christus tegen mij zou zeggen: 'Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij' [Matth. 7:21-23]. Daarop kreeg ik de ingeving de nacht in gebed door te brengen. (...) Maar ook deze gedachten schoten door mijn hoofd: Nee, ga naar je broer. Daar kun je een goede maaltijd en een warm bed krijgen, en de nacht is nog lang en koud. 'Nee', zei ik, 'ik blijf hier en roep naar de hemel om genade voor mijn ziel, en voor nieuwe ontdekkingen van de liefde van Christus.'²³

Eerst gaf ze toe aan haar angsten. Ze was bang te worden overvallen of te sterven van de kou, maar toen dacht ze aan twee andere Bijbelteksten, Mattheüs 6:6 en Psalm 50:15. Daarin staan de beloften dat de hemelse Vader het ziet en je beloont als je in het verborgen bidt, en dat Hij je zal antwoorden en grote dingen zal tonen als je bidt. Moe, vies en bang ging Agnes daarom naar de schuur om daar de nacht door te brengen in gebed.

Daar kreeg ze geen spijt van. Naar eigen zeggen zou die avond uitlopen op 'een nacht die ik de rest van mijn leven niet zou vergeten'.²⁴ Al was ze in het begin bang en bijna bevroren, God gaf vrede in haar hart en ze voelde geen kou meer. Het ene na het andere uur bad ze, prees ze God, dankte Hem en mediteerde ze over verschillende Schriftgedeelten. Er was één woord dat telkens opnieuw in haar gedachten kwam: 'geliefd', uit Petrus 4:12. Ze herinnert zich: '[Het] gaf zo'n melodie in mijn hart, dat kan ik niet uitleggen.' In haar verdriet om het verlies van de liefde van haar aardse vader raakte ze ervan doordrongen dat haar hemelse Vader van haar hield.²⁵

Het woord 'geliefd' overstemde haar angsten en hielp haar ook de volgende ochtend sterk te zijn toen ze naar haar vader toe ging. Voor die tijd was ze zijn woede vaak uit de weg gegaan. Helaas was er niets veranderd: of ze zou de rest van haar leven niet meer naar deze kerk gaan, of ze zou de rest van haar leven buiten moeten

blijven. Op dit punt zocht Agnes hulp bij andere gezinsleden. Eerst probeerde haar broer hun vader tot rede te brengen, maar hij kreeg een nog strenger antwoord. Daarna probeerde haar schoonzus met hem te praten, maar toen was zijn reactie nog erger: hij dreigde de erfenis aan iemand te schenken die hij niet eens kende en zou Agnes nog geen penny nalaten. Ze mocht van hem zelfs haar Bijbel en schilderijen niet uit het huis pakken.

Opnieuw was Agnes heel open over haar geestelijke tekortkomingen. Ze gaf eerlijk toe dat ze het heel moeilijk vond dit te horen en begon zich af te vragen: ‘Wat moet er van mij worden?’²⁶ Ze moest dus een nog moeilijker besluit nemen, want als ze naar de kerk wilde blijven gaan, zou dat veel ernstigere gevolgen kunnen hebben dan buitenshuis moeten slapen. Weer werd ze herinnerd aan een Bijbeltekst, dit keer Psalm 27:10, waar staat: ‘Want mijn vader en mijn moeder hebben mij verlaten, maar de HEERE zal mij aannemen.’ Daardoor bleef ze bij haar standpunt.

Die avond probeerde ze opnieuw haar vader op andere gedachten te brengen. Ze dacht dat hij iemand nodig had om eten te koken, omdat zij al voor hem had gezorgd sinds haar moeder op haar tiende was overleden. Dit keer escaleerde de situatie echter. Ze pakte de sleutel die uit het sleutelgat van de deur stak en wilde naar binnen gaan, maar haar vader blokkeerde de deur, greep haar vast en dreigde haar in de vijver te gooien als ze de sleutel niet teruggaf.

Hoewel ze erg geschrokken moest zijn, bleef Agnes bidden en de Schriften overdenken. Standvastig bleef ze bij haar besluit. Haar broer, die haar vastberadenheid wilde aanmoedigen, zei: ‘Nu verschijn jij ten tonele om voor Christus en Zijn wegen op te treden (...) ik zou niet instemmen met de voorwaarden die mijn vader stelt.’²⁷ De volgende dag ging ze zelfs naar de dienst in de kerk, al was ze natuurlijk nerveus, en daarna deed ze nog een laatste, goed doordachte poging om haar vader met logische argumenten te overreden:

Vader (...) ik zal u dienen met alles wat ik voor u kan doen, zolang u leeft en ik leef. (...) Vader (...) ik hoef nergens anders tijd voor te krijgen, alleen om Gods Woord te horen, als u het mij toestaat om op de sabbat naar de diensten te gaan. Meer verlang ik niet. (...) Vader (...) u kunt zich niet voor mijn zonden verantwoorden en niet in mijn plaats voor God staan; ik moet zelf de zaligheid van mijn ziel bewerken, anders ben ik voor altijd verloren.²⁸

Maar toen haar vader de sleutel voor haar omhooghield, zijn voorwaarden voor de laatste keer herhaalde en haar ‘delletje’ noemde, twijfelde ze en kwam ze toch op haar besluit terug, ‘net als Petrus’.²⁹ Terwijl ze het huis binnenliep, schoten haar twee andere Bijbelteksten te binnen, maar dat waren geen troostende woorden. Mattheüs 10:33 en 37 herinnerden haar eraan dat Christus had gezegd: ‘Maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader, Die in de hemelen is’ en: ‘Die vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig.’ Ze maakte eten klaar voor haar vader en probeerde in slaap te komen, maar deze woorden bleven haar achtervolgen. De volgende dag ging dat niet beter. Ze wachtte totdat haar vader uit huis was gegaan, zodat ze vrijuit kon huilen, en zei niet veel tegen haar broer, omdat ze zich schaamde. Ze leek er dus erger aan toe te zijn dan daarvoor. Het enige wat haar door de dag heen hielp was het overdenken van Lukas 22:31, waar staat dat satan Simon begeerde te ziften als de tarwe, maar dat Jezus voor hem had gebeden, en ook 1 Korinthe 10:13, waar staat dat God ‘uitkomst zal geven’. Ze putte hoop uit deze Bijbelteksten, smeekte God om haar vader van gedachten te doen veranderen en vroeg God om vergeving.

Geliefd

Al probeerde Agnes haar tranen te verbergen, haar vader zag dat ze overstuur was. Hij vroeg wat er aan de hand was, waarop ze hem uitlegde dat ze spijt had van haar besluit. Na haar twee dagen

hardvochtig te hebben bejegend en met woorden en daden te hebben mishandeld, begon haar vader verrassend genoeg opeens 'te huilen als een kind'.³⁰ Hij zei dat hij het niet oneens met haar wilde zijn en bezorgd was geweest toen ze die eerste avond buiten was, al had hij gedacht dat ze bij haar broer thuis had overnacht. Hij legde uit dat iemand uit het dorp hem vreselijke dingen over Bunyan had verteld, ook al had hij hem in het verleden zelf 'met een gebroken hart' horen preken, waardoor hij was gaan bidden.³¹ Verder had hij zich zorgen gemaakt over haar radicale bekering, omdat ze zo gedreven was, maar zelf 'dacht hij zelden aan [zijn] ziel'.³² De inspanningen die Agnes zich had getroost waren niet vergeefs geweest en dit was het begin van een verzoening. De volgende avond, toen haar vader al sliep, bleef ze op en bad ze dat God hem zou redden en ze de komende week dichtertot elkaar zouden komen. Net als haar eerdere gebedstijd noemde ze dit 'een lieflijke, zoete tijd voor haar arme ziel' en ging ze blij naar bed.³³

Midden in de nacht werd ze echter wakker van 'hartverscheurend gekreun'. Het geluid kwam van haar vader, die ernstige pijn had aan zijn hart.³⁴ Ze vreesde voor zijn leven en begon het naar God uit te roepen: 'Heere (...) wees mij genadig. Ik ben een arme, ellendige zondaar; Heere Jezus, was mij met Uw kostbaar bloed.'³⁵ Agnes rende naar hem toe en bad met hem, waarover ze later zei 'nooit eerder zo met hem te hebben gebeden'.³⁶ Daarna gebruikte ze haar gave om in zijn hart te kijken en het aan te spreken (zoals ze eerder voor haar eigen ziel had gedaan) en zei ze: 'Vader (...) er is genade voor zondaren in Jezus Christus. De Heere helpe u om u daaraan vast te grijpen.' Daarop beleed hij: 'O (...) ik heb tegen je gezondigd omdat je Jezus Christus zocht; de Heere vergeve mij en late deze zonde mij niet aanklagen.'³⁷

Vanaf dat moment verslechterde zijn toestand snel en was hij spoedig niet meer aanspreekbaar. Agnes vond dat ze hulp moest gaan halen. Ze riep het uit tot God en dacht aan Jesaja 41:10, waar staat dat je niet bang hoeft te zijn, omdat Hij zal helpen. Ze ging

de strijd aan met haar angsten en rende 's avonds in het donker naar het huis van haar broer, terwijl er sneeuw in haar laarzen ophoopte en smolt, waardoor ze die onderweg verloor. Toen ze bang werd dat ze overvallen zou worden, bestreed ze die gedachte met Psalm 34:7: 'Deze ellendige riep, en de HEERE hoorde; en Hij verloste hem uit al zijn benauwdheden.' Eindelijk bereikte ze de woning en door haar geroep schrok iedereen in het holst van de nacht wakker. Ze herkenden haar stem amper en konden zich door de schrik ternauwernood aankleden. Spoedig renden ze echter samen met Agnes terug naar haar vaders huis.

Die avond stierf vader Beaumont. Agnes was gebroken, maar 'had enige hoop dat [haar] vader toch naar de hemel was gegaan'.³⁸ Ze moest aan haar eigen dood denken en vroeg God om de troost dat ook zij naar de hemel zou gaan wanneer dat moment aanbrak. Daarop herinnerde ze zich de belofte uit Jesaja 35:10: 'En de vrijgekochten des HEEREN zullen wederkeren en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen, maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden.' In haar rouw dacht ze weer aan het woord 'geliefd' en ze concludeerde dat God de kwade gebeurtenissen van de afgelopen paar dagen ten goede had gekeerd, ondanks de pijn en het verdriet.

Meisje

Agnes had al veel doorstaan. Op dit punt had ze de tijd moeten krijgen om te rouwen om de dood van haar vader, samen met familie en vrienden, en langzaam te herstellen van zo veel trauma's in zo korte tijd. Alleen zou haar laatste beproeving nu pas aanbreken. Om deze beproeving goed te begrijpen moeten we even teruggaan in de tijd. Voorafgaand aan de hele controverse rond Bunyan was er een advocaat geweest in het dorp, ene meneer Feery, die wilde dat Agnes met zijn zoon zou trouwen. Met dat doel had hij het testament van haar vader veranderd, zodat deze zijn dochter meer geld naliet dan hij oorspronkelijk van plan was

geweest. Het lijkt er echter op dat nadat Agnes zich bij de duistere baptisten had aangesloten, Feery niets meer met haar te maken wilde hebben en op wraak zon.³⁹ De avond nadat haar vader was overleden, benaderde hij Agnes' broer met een bizarre beschuldiging: hij verdacht Agnes ervan dat ze haar vader had vermoord met gif dat ze van Bunyan had gekregen. Gekwetst en verbaasd, maar inziend dat Feery vastbesloten was om zijn verdenking door te zetten, stemde haar broer in met een onderzoek. Nadat hij het thuis aan zijn vrouw had verteld, voelden ze zich heel benauwd. Die avond legden ze alles bij God neer voordat ze het de volgende dag aan Agnes zelf vertelden.

Het spreekt voor zich dat ook zij geschokt en overstuur was. Niet alleen haar eigen reputatie stond op het spel, maar ook die van haar geliefde prediker, die al zo veel had moeten doorstaan. Ook ging het om de reputatie van God, die zij vertegenwoordigden voor een wereld die toekeek. Toch vond ze enige troost in het feit dat ze een rein geweten had. Spoedig daarna, met dus maar weinig waarschuwingen vooraf, begon haar rechtszaak.

Eerst werd ze ondervraagd door een arts. Hij vond geen bewijs, maar was door Feery onder druk gezet om het onderzoek voort te zetten. Daarom zei hij tegen Agnes' broer dat ze er een lijk-schouwer en een jury bij moesten betrekken. Toen werd het echt menens. Agnes moet wel de vele vooroordelen over baptisten hebben gevoeld bij de beschuldiging dat zij – ook naar de maatstaven van toen – de vreselijkste misdaad jegens haar familie had begaan. In die tijd werd het vermoorden van je vader beschouwd als verraad, waarvoor je op de brandstapel kon belanden. Dit joeg haar natuurlijk enorme angst aan! Ze schreef: 'Ik zie mijn leven eindigen op de brandstapel', en: 'Ik beef soms bij de gedachte levend te worden verbrand.'⁴⁰ Maar net als bij elke eerdere beproeving schoten haar Bijbelteksten te binnen, dit keer Jesaja 54:17 en 43:2, met de beloften: 'Alle instrument dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken, en alle tong die in het gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen' en: 'wanneer gij door het vuur zult gaan, zult

gij niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken'. Ook al zou ze de marteldood moeten sterven, nu wist ze dat God haar dan Zijn nabijheid zou schenken. Ze vertrouwde zich toe aan haar Heere in de wetenschap dat ze in leven en sterven de Zijne was en bad dat Zijn Naam geen schade zou lijden.

Voordat de lijkschouwer kwam om Agnes te ondervragen, kwamen haar vrienden van de kerk naar het huis van haar broer om voor haar te bidden. Ook nam ze de tijd om alleen te bidden. Net als de keren daarvoor putte ze kracht uit Gods nabijheid. Haar enige hoop was dat ze niet vol schaamte het hoofd zou laten hangen voor 'het gezelschap van (...) vleselijke mensen', maar de verklaring zou afleggen dat ze overtuigd was van haar eigen onschuld en daarbij haar 'beschuldiger zelfs recht in het gezicht durfde aan te kijken'.⁴¹

Terwijl ze naast het levenloze lichaam van haar vader zat, dacht ze aan Job 17:9: 'En de rechtvaardige zal zijn weg vasthouden, en die rein van handen is, zal in sterkte toenemen.' Daarna kwamen de leden van de jury en de lijkschouwer een voor een het lichaam bekijken en begon het kruisverhoor.

Het was echter niet Agnes die moeite had om vragen te beantwoorden, maar Feery. Niet alleen moest hij eerst nog opgespoord en naar de rechtszaak gebracht worden, waar hij te laat aankwam, maar hij kon geen concreet bewijs aanvoeren om zijn beschuldiging te staven. Hij wist alleen te vertellen dat Agnes en haar vader een paar dagen voor zijn dood ruzie hadden gehad. Uiteindelijk berispte de lijkschouwer Feery met de verklaring:

U, die dit meisje zo in diskrediet hebt gebracht, u moet er ernst mee maken om haar reputatie te herstellen. U hebt haar goede naam van haar afgenomen en zou zelfs haar leven hebben ontnomen als u dat had gekund. Ze heeft al genoeg doorgemaakt, vind ik. (...) Zelfs al zou u haar vijfhonderd pond geven, dan nog zou dat onvoldoende genoegdoening zijn.⁴²

Hiermee kwam de rechtszaak spoedig ten einde. Ondanks dit openbare eindoordeel en de bevestiging van Agnes' onschuld werd het gerucht dat Feery had verspreid een maand later echter nieuw leven ingeblazen. Mensen hechtten er geloof aan dat ze zou hebben bekend haar vader te hebben vergiftigd. In een laatste daad van moed, gesterkt door de Schriften in haar gedachten en de tijden die ze in de nabijheid van God had doorgebracht, hield Agnes haar hoofd hoog en waagde zij zich op de markt. Zo toonde ze dat ze zich door de roddel niet uit haar evenwicht liet brengen en dat Gods Naam niet te schande was gemaakt. Ze dacht aan Mattheüs 5:11, waar staat dat je zalig bent als 'de mensen [u] smaden en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om Mijnentwil'. Terwijl ze door de menigte liep, alle ogen op haar voelde rusten en gegrinnik hoorde, dacht ze: ach (...) bespot me maar, er komt een dag waarop dit allemaal gezuiverd wordt.⁴³ Na dit alles komt het meest schokkende van Agnes' verhaal, namelijk hoe ze het besloot: 'Nu heb ik u verteld over de goede en slechte dingen die ik door de vrijspraak heb ervaren. Ik zou willen dat het nu net zo goed met mijn ziel ging als toen.'⁴⁴

Bijbelteksten uit het hoofd leren

Het verhaal van Agnes zit vol verrassingen. Het is indrukwekkend hoe een pasbekeerde jonge vrouw zo veel moeilijkheden achter elkaar te verduren kreeg en standhield. We kunnen ons terecht afvragen hoe ze dat heeft klaargespeeld. Wellicht vinden we de sleutel in bepaalde zinnen die telkens opnieuw in het verhaal naar voren komen, namelijk dat er Bijbelteksten waren die haar 'te binnen schoten', 'waaraan ze opeens moest denken', die ze 'ingegeven kreeg' en 'in haar gedachten opkwamen'.⁴⁵ Op zulke momenten had ze geen Bijbel bij zich. Ze herinnerde zich die Bijbelteksten op beslissende momenten, wanneer ze vlug moest nadenken en snel moest handelen. Omdat ze deze teksten uit haar hoofd had geleerd, kon ze handelen vanuit geloof in plaats vanuit angst. Misschien voelt het uit het hoofd leren van teksten voor ons kil

en planmatig aan. Agnes' verhaal laat ons echter zien dat zij op die manier momenten van diep contact met God heeft ervaren; een innige nabijheid die haar door elke beproeving heen heeft gedragen en diepe indruk heeft gemaakt op haar ziel. Het heeft haar intuïtie gevormd en ze leerde wie ze was wanneer ze in Zijn nabijheid verkeerde. Door deze innige band met niet alleen de Schrift maar ook met God Zelf kon Agnes evenwichtig reageren in situaties die we als extreem kunnen omschrijven, en kon zij volwassen handelen in complexe situaties.

De hele wereld en zelfs haar eigen vader leken alles te doen wat ze konden om haar verlangen God lief te hebben op gespannen voet te zetten met haar verlangen om mensen lief te hebben. Toch streefde Agnes ernaar om zowel moedig in het geloof te staan als de vrede te bewaren met degenen die dat geloof niet deelden. Ze wist dat haar vader niet recht voor God stond, maar dit wierp ze niet in zijn gezicht toen ze onenigheid hadden over de kerk. In plaats daarvan deed ze een beroep op elk greintje respect dat hij voor het christelijk geloof had en probeerde ze haar verantwoordelijkheden voor zowel hem als God te vervullen. Ze probeerde hen samen te brengen in plaats van nog verder uit elkaar te trekken. Haar bescheidenheid en redelijkheid zijn wellicht precies de redenen waarom haar vader beseftte dat ze helemaal niet gek was geworden of was gehersenspoeld. Mogelijk was haar getuigenis naar haar vader toen hij op sterven lag zo krachtig doordat ze haar geloof en haar familie bij elkaar wilde brengen. Ze had laten zien dat ze kalm kon blijven, toonde hem haar geloof in woord en daad en staakte haar pogingen tot verzoening niet. Dus toen hij de ingeving kreeg om zich nederig op te stellen en haar zijn berouw toonde, voelde hij zich waarschijnlijk gerustgesteld. Toen hij met zijn eigen dochter sprak, richtte hij zich tot iemand met een vergelijkbare ervaring van berouw, waarbij de emoties hoog opliepen en tranen vloeiden, maar ook tot iemand die God kende en liefhad, en tegelijkertijd hem kende en liefhad.

Sommige beslissingen die Agnes nam kunnen we kritisch tegen

het licht houden, bijvoorbeeld dat ze in de schuur ging slapen in plaats van dat ze naar het huis van haar broer ging, en ook dat ze uiteindelijk toegaf aan haar vaders eisen. Ook kunnen we geloven dat ze misschien toch een beetje gek was, zoals de dorpelingsen zeiden, maar dan zouden we iets bijzonders opofferen aan iets wat anders maar gewoontjes zou zijn. De mensen mochten haar dan vreemd of zelfs minderbegaafd vinden, maar Agnes wilde wel handelen naar haar geloof, zoals dat van haar als trouwe christin en dochter werd gevraagd. Kunnen wij hetzelfde zeggen over onszelf? Of willen we liever overkomen als ontwikkelde mensen die naar buiten toe graag een opgepoetst plaatje laten zien in onze gemeenschap en zetten we onze reputatie liever niet op het spel omwille van ons geloof? Als we vanuit ons geloof zorgen voor de mensen in onze omgeving die minder vurig geloven, kunnen we ons ongemakkelijk voelen in onze relaties. We kunnen ervan worden beschuldigd met zondaren om te gaan. Agnes heeft laten zien dat dat wel kan én de moeite waard is – je weet maar nooit hoe waardevol dat is. Wat zou er gebeurd zijn als Agnes op die noodlottige dag niet naar de kerk was gegaan en niet alles had gedaan wat ze kon om zich met haar vader te verzoenen? Ik hoop dat wij, net als zij, ons nooit achteraf hoeven af te vragen wat er gebeurd zou zijn als we wél ons best hadden gedaan om God te eren en in harmonie met anderen te leven.

Telkens vond Agnes een evenwicht tussen haar geduld bewaren wanneer ze (meerdere keren!) vals werd beschuldigd, terwijl ze toch haar onschuld bleef verdedigen. In een later afschrift van haar verhaal is een noot toegevoegd waarin staat dat het jaar daarna Feery wéér een gerucht over Agnes verspreidde, namelijk dat ze een huis in brand zou hebben gestoken. Het is goed mogelijk dat de vele geruchten ertoe hebben geleid dat ze pas op middelbare leeftijd trouwde en nooit kinderen lijkt te hebben gekregen.⁴⁶ We kunnen ons echter wel voorstellen dat ze haar hoofd hoog kon houden, zoals bij het getuigen in de rechtbank en als ze over de markt wandelde, want ze wist dat ze onschuldig was. Agnes was

niet uit op wraak, verloor de hoop niet en twijfelde niet aan haar eigenwaarde, zelfs niet door kwetsende, afschuwelijke roddels. In plaats daarvan wachtte ze op de juiste tijd, plaats en toehoorders om de waarheid te vertellen. Helaas voor Feery waren dat niet alleen de arts, de lijkschouwer en de jury tijdens de rechtszaak, maar uiteindelijk de gehele gemeenschap om Agnes heen, zoals ze later in haar verslag zou schrijven. Op basis van latere kopieën daarvan, zoals het hierboven genoemde exemplaar, weten we dat haar verhaal werd gelezen en van hand tot hand werd doorgegeven.⁴⁷ Het belangrijkste is misschien nog wel dat Agnes de balans vond tussen de openlijke erkenning van haar zonden en het vaste vertrouwen op haar band met God, in de wetenschap dat Hij volgenade is en dat haar identiteit in Hem vastlag. Zij was een jonge vrouw die begreep wat verlossing betekent. Toen Agnes een overtreding beging, of die nu klein was (zoals trots zijn om met Bunyan gezien te worden) of groot (zoals beloven niet meer naar de kerk te gaan) – toch legde ze heel haar hart open en liet ze zien welke lelijke dingen daar schuilgingen. Later herinnerde ze zichzelf aan de Bijbelteksten waarin God berouwvolle zondaren genadig is en vroeg ze Hem om haar te bevrijden. Al ging ze er niet van uit dat ze een oprechte gelovige was zonder dat daar enige grond voor was (het is duidelijk dat ze veel van God hield, ze bestudeerde Zijn Woord, ging trouw naar de kerk, zorgde voor haar familie en ging het kwade uit de weg), toch deed ze niet gemakkelijk over haar zonde. Ze noemde die bij de naam, beleed die voor God en vroeg Hem om hulp en vergeving. Anderen mogen haar misschien hebben weggezet als een vreemde vrouw, een delletje of een moordenaars, ze wist dat God haar zag als Zijn geliefde kind.

Haar liefde voor de kerk en haar predikers is ze nooit kwijtgeraakt. Agnes droeg financieel bij aan een nieuw gebouw in het plaatsje Hitchin voor de diensten van de Tilehouse Street Baptist-gemeente – een geheime gemeente die Bunyan mede had gesticht – en ‘werd op haar eigen verzoek op de begraafplaats

begraven bij de [vervolgde] predikant John Wilson'.⁴⁸ Wij hebben het verslag van haar rechtszaak gelezen en ook al maken wij hopelijk nooit mee wat haar is overkomen, zelf vatte ze deze geschiedenis samen door te zeggen dat dit de periode was waarin haar ziel zich het meest heel voelde. Wanhoop dus niet in moeilijke perioden in je leven en denk niet dat alles beter zal gaan wanneer die voorbij zijn. God is nu bij je en dicht bij Hem blijven is het beste wat je in dit leven of het toekomstige leven kunt ervaren. Mogen wij allen samen met Agnes belijden:

O, hoe groot is de troost en ruimte in het hart, met het vurige verlangen naar Jezus Christus en Zijn genade, waardoor ik God vaak heb gedankt voor moeilijkheden, die mij dichter naar Hem Zelf en de troon der genade hebben gedreven. (...) O, de tong kan niet zeggen hoe lieflijk één belofte van God is wanneer het Hem behaagt om die door Zijn Geest aan de ziel te schenken. Dan verandert verdriet in vreugde, angst in geloof, rouw en geweent in blijdschap, die – gezegend zij God – ik in deze en nog vele andere dingen heb ervaren.⁴⁹